

ÇİZER NE ÇİZER?

MICHAEL COX

BAK BU
BENİM
YENİ
PORTREM

TAMAM
ANLADIM DA
KİM BU?

İÇİNDEKİLER

Giriş	7
Kaçık, Çılgın, Şaşkın, Pasaklı	10
Kimsenin Yapamadığını Yapmaya Çalışan Ressamlar ...	37
Servetlik Resimler	54
Para, Pul, Sahtekârlık	74
Zamanında Yapmışlar	99
Sanattan Anlamak ya da Anlamamak	108
Son Söz.....	125

GİRİŞ

Hiç öğretmeninizin kravatındaki acayip ve rengârenk şekillere bakıp kendi kendinize sordunuz mu?

Sanat ne inanılmaz şey değil mi? Bazen kafa karıştırıcı, sinir bozucu, bazen şaşırtıcı, ürkütücü ve... Evet... Bazen son derecede acayip olabilir! Kimi zaman da tam anlamıyla mide bulandırıcıdır. (Bu yüzden eğer kolaylıkla şoka giriyorsanız bu kitabı okumayın.) Öte yandan çoğu zaman çok eğlenceli, acayip heyecanlı ve müthiş ilginç olabilir.

On öğrenci üzerinde yapılan son araştırmaya göre, öğrencilerin çoğu bütün sınıf içi işkence dersleri arasından sanat dersini tercih etti. Derste sanat üzerine yaptıkları tartışma sırasında ise aynı öğrenciler bu büyüleyici konu hakkında daha fazla bilgi sahibi olmak istediklerini söylediler. Hatta içlerinden bazıları heyecanla şöyle sorular sordu: "İlk sanatçılar kimlerdi? Sanat neye yarar? Bir şeyin gerçekten sanat olduğu nasıl anlaşılır? Sanatçılar neye benzer? Öğlen tenefüsüne çıkabilir miyiz?"

Bir iki tanesi sanat tarihi hakkında bazı utanç verici bilgi eksiklikleri olduğunu itiraf etti...

Bu kitapta bütün bu soruların yanıtını bulacaksınız. Ayrıca sanat hakkında daha önce bilmediğiniz daha pek çok yeni bilgiyle karşılaşacaksınız. Örneğin,

- Dünyaca ünlü ressam Pablo Picasso'nun bir sosiz yüzünden hayal kırıklığı yaşadığını,
- Sanatçı Mark Quinn'in kendisine ait 4,5 litre kanla ne yaptığını,
- A. L. Girodet isimli ressamın resim yaparken mumları nereye sapladığını öğreneceksiniz.

Belki de sanatçı olmaya uygun birisi olup olmadığını keşfedecek, hatta neden bazı sanatçıların şan ve şöhret içinde yaşarken diğer bazılarının fakir ve mutsuz bir hayat sürdüğünü anlayacaksınız.

Bu kitapta sanatla ilgili bilinen bütün müthiş bilgileri bir araya getirseydik herhâlde kitap, birçok katlı otopark büyüklüğünde olurdu ki onu da kitapçılara sığdırmak mümkün olmazdı. Bu yüzden birkaç bin ilginç hikâyeyi kitabın kapsamının dışına çıkarmak zorunda kaldık ama gene de içinde şunları bulabileceksiniz:

- İnanılmaz derecede eski sanatlar hakkında müthiş gerçekler (Sanat tarihi o kadar eskidir ki okul müdürünüz bile başlangıcını hatırlayamaz.).

- Yeni (ve biraz tuhaf olan) sanat hakkında, televizyon programcılarının bile bilmediği bilgiler.

- Eserleri tam bir kâbus gibi ve şoke edici bazı sanatçılarla ilgili hikâyeler (Bu eserler öylesine sarsıcıydı ki isyanlara bile yol açmıştı.).

- Bir elmayla yapılan röportaj!

Evet! Eğer hangi ressamın tuvalet kâğıtlarını tuval olarak kullandığını, hangi sanatçının saçlarını ayakkabı boyasıyla boyadığını ve hangisinin bir ördeğin altına dinamit koymak istediğini öğrenmek istiyorsanız, okumaya başlayın!

Bütün bunları çok ilginç bulacağınızdan eminiz!

KAÇIK, ÇILGIN, ŞAŞKIN, PASAKLI

Sanatçı ruhunuz var mı?

Tarih boyunca sanatçılar diğer insanlardan farklı olarak algılandılar. Hayal dünyası geniş insanların “sanatçı ruhu”na sahip olduğuna inanıldı. Belki sizde de sanatçı ruhu vardır! Şimdi, başlamadan önce size küçük bir test yapmamız gerekiyor... Bir sanatçı potansiyeline sahip olup olmadığınızı siz de öğrenmek istersiniz değil mi? Aşağıdaki soruları cevaplayın ve sanatçı olma potansiyeline sahip olup olmadığınızı öğrenin. Verdiğiniz her “evet” cevabı bir puan değerinde... Kandırmaca yok!

1- Kendinizi ara sıra aşağıdakiler gibi hissediyor musunuz?

- a) Huysuz
- b) Bencil
- c) Düşüncesiz
- d) Kontrolsüz
- e) Kavgacı

f) Bütün dünyanın eziyetine maruz kalmış ve sevgisinden mahrum bırakılmış.

2- Hayatınızın herhangi bir döneminde karşı koyulmaz bir şekilde şunları yapmak istediniz mi?

- a) Kulaklarınızı koparıp birine vermek

b) Ağaçlara sataşmak

c) Başka birine ait çoraplara karşı kaba ve saygısız bir tavır takınmak

d) Anormal uzunlukta sakal bırakmak

e) Normalden çok uzun bir süre yıkanmadan durmak (en azından on hafta)

3- Kendinizi hiç şöyle biri olarak hissettiniz mi?

a) Kendine faydalı olmayan şeylere bağımlı

b) Pis kokulu

c) Kurallara uymak istemeyen

d) İlginç bir şekilde giyinerek ya da hareket ederek dikkat çekmeye çalışan ve unutkan

Puanlama

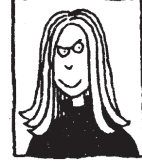
Puanınız:

15 ise: Yardıma ihtiyacınız var... Acilen!

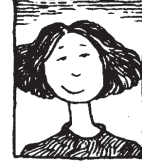
12 ile 15 arası ise: Tebrikler! Sizde sanatçı ruhu var. (Ne demek "Ben istemiyorum"! Sanatçı ruhunuz var, o kadar! Ve hayır... Anneniz gibi bir muhasebe müdürü olamazsınız! Bunun için fazla eksantriksiniz!)

8 ile 12 arası ise: Tam sınırdasınız. Özgün bir sanat dehası olmak için her şeye sahiptir. Öte yandan can sıkıcı bir baş belası olma ihtimaliniz de mevcut!

1 ile 8 arası ise: Hiç boşuna heveslenmeyin. Sanatçı ruhlu olmakla yakından uzaktan alakanız yok. Gayet normal ve keyifli birisiniz.

1 ya da daha az ise: Hay Allah! Tam anlamıyla sıkıcı bir tipsiniz. Muhasebeci olmayı hiç düşündünüz mü?

Görünüşe göre her türlü tuhaf özellik ve acayip davranış sanatçılarda normal karşılanıyor. Acaba sanatçılar doğuştan mı acayip oluyor, yoksa sonradan mı? Sonuçta işler istediğiniz gibi gitmezse sanat son derece moral bozucu olabilir. Size garip şeyler yaptırabilir. Fransız empresyonist ressam Claude Monet (1840-1926) de böyle hissetmişti. Claude tabiatı en doğal hâli ile tuvaline aktarmak istiyordu. Ancak manzara değişip duruyordu!

İlk seferde başaramazsan yeni bir yaprak aç!

Claude bir grup kış manzarası resmi üzerinde çalışıyordu (Aynı anda değil tabii ki). Resimlerde çok güzel bir dağ manzarası, bir meşe ağacı ve bir nehir vardı. Ama işler pek yolunda gitmiyordu:

CLAUDE'UN GÜNLÜĞÜ

1. Hafta: Bu garip doğa beni esir aldı. Ah keşke bu kadar zor beğenen biri olmasaydım! Ühüü! Yaptığım resimlerden hiç memnun değilim. Hepsini silip baştan başlayacağım!

2. Hafta: Herşey ters gidiyor. Yağmur yağmaya başladı! Resimlerim çok kasvetli görünüyor ama pes etmeyeceğim, çünkü ben bir **SANATÇIYIM!**

3. Hafta: Bu korkunç! Kar yağmaya başladı! Artık o güzel resimlerimdeki renklerin hepsi yanlış!

4. Hafta: Kar bitti ama şimdi de nehir yükseliyor. Her yer kahverengi oldu! Benim harika nehrim artık çamur rengi.

5. Hafta: Bulutlu... Güneşli... Sonra tekrar bulutlu... Sonra tekrar güneşli... Çok parlak, çok karanlık... Sonra tekrar parlak! Kafayı üşütmek üzereyim!

6. Hafta: Neyse ki işler biraz düzelmeye başladı! Hava çok güzel. Ama o da ne? Nehir gene renk değiştiriyor! Olamaz! Nehir kurumaya başladı!

7. Hafta: Sonunda her şey mükemmel durumda! Bugün büyük, yapraksız meşe ağacını çizeceğim. Yoo... Olamaz, nerede bu? Sersemin teki onu söküp yerine yapraklı başka bir ağaç dikmiş! Ühüü ühüü... Neredeyse resmimi bitiriyordum!

Claude resmi bitirmeyi hedeflediği tarihin gerisinde kalmıştı. Mevsim değişiklikleriyle uğraşırken ilkbahar da yavaş yavaş gelmiş, meşe ağacının yaprakları yeşermişti. Oysa bu çıplak ağaç, kış resimlerinin çoğunun temel unsuru olacaktı! Peki, Claude bundan sonra ne yaptı dersiniz?

1- Kontrolünü kaybetti ve ağacı kökünden keserek büyük bir ateş yaktı. Sonra da resimlerini ateşe attı ve etrafında “Resim yapmak iğrenç bir şey!” diye bağırarak dönmeye başladı. Ardından Paris’e gitti ve profesyonel bir futbolcu oldu.

2- Ağacın bütün yapraklarını yoldu ve kendi kendine şöyle mırıldandı: “Büyük Claude ile baş edebileceğini mi sandın?”

3- Bütün kış resimlerini ilkbahar resmine çevirdi.

Cevap: 2 (Yani aşağı yukarı!)

Claude belediye başkanına gitti ve ağacın yapraklarını yoldurmak için izin istedi.

Köyden iki adam ellerinde merdivenlerle gelerek iki gün boyunca ağacın bütün yapraklarını yoldu. Claude da kış resimlerini tamamlayabildi. (Adamlar sonra yaprakları geri yapıştırdılar mı acaba?)

Hollandalı ressam Vincent Van Gogh'un hayatı belki de Claude'un hayatından çok daha üzücüydü. Yaşadığı süre boyunca pek çok insan onun müthiş yeteneğinin farkında olmadı ve aklından şüphe etti. Erkek kardeşi Theo ise Vincent'in ileride Beethoven kadar ünlü biri olacağını ve insanların onun bir dâhi olduğunu düşüneneğine inanıyordu. Herkesin bildiği gibi Theo'nun tahminleri gerçek oldu. Vincent'in bugün bir dâhi olduğuna inanılıyor. Öte yandan acayip davranışları da bir o kadar ünlü.

Ve mavi, kırmızı, yeşil ve sarı köşede...

Vincent Van Gogh!

Doksan sekiz yaşındaki bir adam (O zaman küçük bir çocuktü.), evinin etrafında manzara resmi yapmaya gelen Vincent'ı şöyle tarif etmişti:

Onu elleri gözlerinde, diz üstü yere çökmüş olarak görürdüm. Sonra iki yana sallanır, başını bir sağa bir sola eğdi. Bazıları onun deli olduğunu düşünürdü... Öyle düşünmeleri bence normal!

Ne tuhaf bir resim yapma tarzı! Acaba Vincent gözlerini elleriyle kapatırken fırçalarını nasıl tutuyordu ve resmini çizdiği nesnelere nasıl görebiliyordu?

Aslına bakarsanız bu, Vincent'in resim yapma tarzı değildi.

Sadece onun küçük tuhaf alışkanlıklarından biriydi. (Belki de resme başlamadan önce yaptığı ısınma teknikleriydi; bok-sörlerin maç öncesi ısınmaları gibi.) Bir dahaki resim dersinde siz de denemelisiniz. Hatta öğretmeninizi ikna edin, bütün sınıf bu tekniği uygulasin. Eğlenceli olabilir!

Yaşlı adamın anlattığına göre Vincent önce bir süre resme bakar, sonra da sanki saldıracakmış gibi resmin üzerine atlardı (Sanata, Frank Bruno yaklaşımı!). Birkaç hızlı fırça darbesinin ardından tekrar otururdu (yorucu iş tabii!). Alışılmadık bir teknik öyle değil mi? Ama sonuç bütün bunlara değiyordu!

Vincent'i tanıyan herkes onun inanılmaz bir pislik ve dağınıklık içinde yaşadığını anlatır. Çoğu zaman erkek kardeşinin en güzel kıyafetlerini ödünç alır, sonra da çıkarır, yerlere, bütün kirli fırçaların, ıslak kanvasların içine atardı. Hatta Theo'nun temiz çoraplarını fırçalarını temizlemekte kullanırdı. Bu, kardeşler arasında büyük kavgalara sebep olurdu (özellikle de Teo o an o çorabı giyiyorsa!).

Vincent'in kesik kulağının hikâyesi

Vincent'in fazlasıyla duygusal ve gergin bir yapısı vardı. Bu da arkadaşlarıyla ilişkilerinde problem oluyordu. Bir seferinde ressam arkadaşı Paul Gaugin onu yanından kovmuştu. Arkadaşıyla arasının bozulması Vincent'ı o kadar üzmüştü ki kulağının bir parçasını kesti (kendi kulağını, Paul'unkini değil!). Sonra da kestiği parçayı kız arkadaşına hediye olarak verdi. İşte çok merak edilen kendi kulağını kesme olayı böyle gerçekleşmiş oldu.

Bazı dönemler Vincent çok yalnız ve problemlili bir insan oluyordu. Resim yapmadığı zamanlar erkek kardeşi Theo'ya çok sayıda mektup yazıyor, ondan destek ve cesaret almaya

çalışıyordu. Mektuplarda elbette “Fırçalarım kirlendi, temiz çoraplar yolla!” gibi şeyler yazmıyor, uzun uzun kendi sanatıyla ilgili düşüncelerinden bahsediyordu. Vincent’in mektuplarını okuyan herkes, resim yapmanın onun her şeyi olduğunu anlayabilir. Ne yazık ki yaşadığı sürece resimleri hiç bir zaman ona fazla para kazandırmadı.

Hamal Stanley Spencer

Sör Stanley Spencer (1891-1959) İncil’den aldığı hikâyelerin resimlerini yapan, bunu yaparken de yaşadığı kasaba olan Cookham’ı ve tanıdığı insanları model olarak kullanan İngiliz bir ressamdı. İnsanlar, Vincent gibi Stanley’in de tuhaf biri olduğunu düşünüyorlardı. Bunun sebebi şunlar olabilir:

1- Resim yapmak için tuvalet kâğıdı rulolarını kullanıyor, bunun çok pratik olduğunu düşünüyordu.

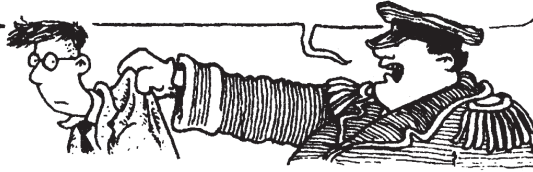

2- Sürekli bir bebek arabasıyla etrafta geziyordu. Bunun normal olduğunu düşünebilirsiniz. Pek çok baba çocuğunu bebek arabasıyla gezdiriyor öyle değil mi? Evet... Ama Stanley bebeğini değil boyalarını, fırçalarını, sehпасını, tuvallerini gezdiriyordu! Resim yapacağı yere giderken malzemelerini bebek arabasına koyuyor, arabanın güneşliğini de resimlerini ansızın yağın yağmurlardan korumak için kullanıyordu.

3- Banyo yapmaya pek meraklı değildi. Stanley'in evinde sadece soğuk su bulunurdu. Çoğunlukla uzun zamandır yıkanmamış gibi ve kılıksız görünürdü. Bazen de gittiği havalı restoranların ya da galerilerin kapısından, ufak tefek ve pasaklı biri olduğu için görevliler tarafından geri çevrilirdi.

Buraya giremezsin sefil adam! Hem çelimsiz hem pasaklısın. Git biraz büyü ve bir de banyo yap!

Stan'in resimleri yüksek fiyatlara satılmaya başlayınca bir Rolls Royce satıcısı Stan'i takip etmeye başladı. Bu ünlü ve zengin ressamı yeni arabalarından satmak istiyordu. Satıcı, Stan ile tanıştığında ise onun bu tip statü sembolleriyle ilgilenecek tipte biri olmadığını anladı ve hemen ondan uzaklaştı.

Stanley, Slade isimli ünlü bir sanat okulunda eğitim görmüştü. Çok yetenekli bir ressamdı. Bir ödül kazanmış, ödülünü almak üzere Londra'da yapılacak olan törene davet edilmişti.

Londra'ya geldiğinde Euston İstasyonu'nda trenden ineceği sırada orada bulunan havalı bir adam, Stanley'in eski püskü kıyafetlerine bakarak onu hamal zannetmişti. Ona "Şu çantalarını taşı!" diye seslendi.

Stan, nazik ve yardımsever bir gençti. İtiraz etmeden adamın söylediğini yaptı ve gittiği yere kadar valizlerini taşıdı. (Siz olsanız, kesin aynı şeyi yapardınız değil mi?) Sonra adam ona bir miktar bahşiş verdi ve ayrıldılar.

Bir süre sonra Stan ödül törenine gitti. Ödülünü almak üzere sahneye çıktığında ise şaşırıp kaldı. Çünkü ona ödülünü verecek olan kişi o sabah valizlerini taşıdığı adamın ta kendisiydi! Tabii ki ödülü veren adamın yaşadığı şaşkınlık Stan'den çok daha fazlaydı!

"Büyük fırça olmadan asla!"

Claude, Vincent ve Stanley gibi ressamların hayata ve sanata bakışları alışılmamış bir tarzdaydı. Ancak, onlar başkalarının haklarında ne düşündüğüne hiç önem vermediler. Sanat her şeyden önce gelmeliydi ve önemli olan sonuçtu.

18. yy portre ressamı Thomas Gainsborough resimlerinde istediği etkiyi elde etmek için son derece büyük boyutlarda malzemeler kullanıyordu. Fırçaları neredeyse 2 metre uzunluğundaydı! Neden bu kadar büyük fırçalar kullanmıştı acaba?

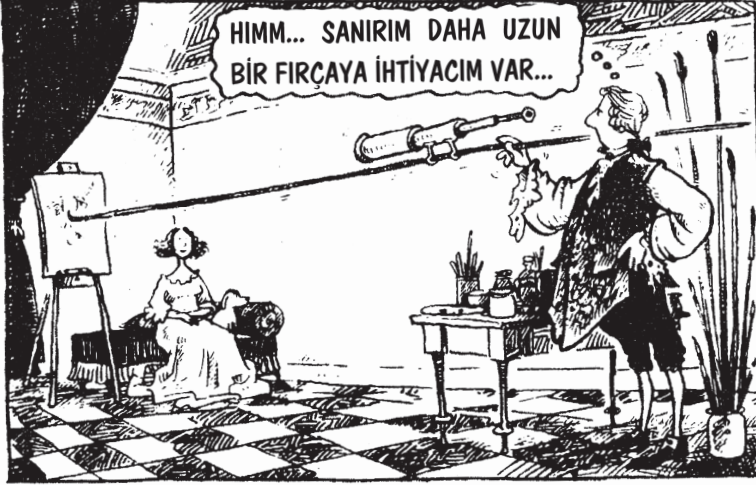
1-Thomas eski bir bilardocuydu. Böyle büyük fırçalar kullandığında kendini daha rahat hissediyordu.

2-Yağlı boyaların kokusu ona dokunuyordu; bu yüzden kendini boyalardan olabildiğince uzak tutmaya çalışıyordu.

3-Tuvaline olan uzaklıkla modeline olan uzaklığın aynı olmasından hoşlanıyordu.

4-Yakını göremiyordu; gözlük alacak parası da yoktu.

Cevap: 3 Thomas geçimini zengin ve ünlü kişilerin portrelerini yaparak kazanıyordu ve bu da onun perspektif ve orantılar konusunda hata yapmamak için kullandığı bir yöntemdi.

Porte yapmadığı zamanlarda Thomas, muhteşem doğa resimleri yapıyordu. Bu konuda kullandığı yöntemler de sıra dışıydı. Resim yapmak için doğada vakit geçirmek yerine doğayı atölyesine getirmeyi tercih ediyordu! Bazen koca ağaç dallarını model olarak kullanmak üzere odasına sokuyordu. Bir seferinde ise resmini doğru orantılarda yapabilmek (ve belki biraz sohbet etmek!) için bir eşeği resim sehпасının yakınına bağlamıştı.

Thomas, mümkün olsa bütün kırları, ormanları atölyesine getirirdi herhâlde; ama bu imkânsız olduğu için kendine manzara maketleri yapardı. Bunun için kullandığı malzemeler şunlardı: